

Решетуґа Станіслав
студент групи ППм-51
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
Науковий керівник: Маркович Ірина
кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри економіки і фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Stanislav Reshetukha
Student of PPM-51 group
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Scientific supervisor: Iryna Markovych
PhD (Economics), Docent
Associate Professor of the Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІРЖОВОЇ ТОРГІВЛІ У СВІТІ **TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF EXCHANGE TRADING IN THE WORLD**

Необхідно зазначити, що розвиток біржового ринку відбувається під впливом глобалізаційних процесів. Широкий доступ до мережі Інтернет дозволив розробити та впровадити таку систему міжнародної біржової торгівлі при якій з'являється можливість укладення угод поза рамками їх реального місцезнаходження. Відсутність необхідності бути фізично присутнім при укладенні біржових угод та суттєве спрощення їх здійснення призвели до значного розвитку біржової торгівлі загалом.

За останнє десятиліття біржовий ринок у світі продовжує розширюватись. У 2022 році тенденції до росту торгової активності збереглися - загальний обсяг торгів склав 73,44 мільярди контрактів, що на 17,35% більше, ніж у 2021 році.[2]

Всього налічується близько 180 фондових та 50 товарних міжнародних бірж, однак більшість усіх угод укладаються на 10 основних біржах:

- New York Stock Exchange
- National Association of Securities Dealers Automated Quotation
- Japan Exchange Group
- Shanghai Stock Exchange
- Euronext
- London Stock Exchange
- Hong Kong Stock Exchange
- Shenzhen Stock Exchange
- Deutsche Börse
- Bombay Stock Exchange.

Дві найбільші світові біржі розташовані у США, проте стрімкий розвиток біржової торгівлі у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, зокрема в таких країнах, як Китай та Індія, призвів до того, що саме на біржі цього регіону припадає найбільша частка усіх операцій.

Незважаючи на збільшення кількості укладених угод на біржі, найпопулярнішим напрямом вкладень все ще залишаються фондові індекси, які являють собою своєрідний портфель цінних паперів, що представляє певний ринок або його сегмент. Велика затребуваність цього фондового активу зумовлена нижчим рівнем ризику, у порівнянні із традиційною купівлею акцій однієї компанії, адже купуючи акції одразу кількох десятків або сотень компаній інвестор диверсифікує ризики. Одним із найвідоміших фондових індексів є індекс Доу-Джонса, що об'єднує 30 найбільших американських компаній. Ймовірність, що вартість акцій усіх або більшості цих компаній впаде в довгостроковій перспективі мінімальна. Проте, цей приклад добре ілюструє основний недолік фондових індексів – низька прибутковність, особливо в порівнянні із ризиковими вкладеннями в акції інноваційних компаній.

На сьогодні можна виділити головні тенденції, які існують на світовому біржовому ринку:

- зростання інтересу до технологічних акцій. Технологічні компанії, продовжують привертати увагу інвесторів. Це пов'язано з ростом цифрової трансформації і збільшеним попитом на технологічні рішення в загальному.

- збільшений інтерес до сировинних ринків. Під час економічної нестабільності велика увага приділяється сировинним компаніям, таким як виробники металів і енергії. На світовому біржовому ринку тенденцією є поступове зростання частки товарних активів, що пов'язано з підвищеною зацікавленістю до цих видів інструментів як з боку хеджерів, так і з боку спекулянтів. Швидкі темпи нарощення біржового обігу прослідковуються і щодо агропродовольчих товарів. За останнє десятиліття біржовий ринок аграрної продукції досить розширився, адже на світових товарних біржах появляються нові види інструментів.

- попит на зелені інвестиції. Зростаюча увага до проблем кліматичних змін призвела до інтересу до компаній, що спеціалізуються на відновлюваній енергетиці, та інших зелених ініціативах.

- ріст популярності криптовалют. Bitcoin і Ethereum, зазнали збільшення популярності серед інвесторів, і багато бірж почали пропонувати можливість торгувати цими активами.

- ефективність обробки даних і штучний інтелект. Зацікавленість в ефективній обробці даних і застосуванні штучного інтелекту для прийняття рішень в інвестиціях зростає. Широко використовуються спеціальні рекомендаційні системи, які самостійно опрацьовують дані, проводять аналіз, формують прогноз та пропонують його людині, яка вже самостійно вирішує, чи торгувати на основі цього прогнозу. Ще одним варіантом використання ІТ-технологій є торгові індикатори. Вони допомагають людині побачити складні математичні та статистичні дані у візуальній, зручній для сприйняття формі. Ці два види торгівлі відносяться до автоматизованої торгівлі, коли програмне забезпечення допомагає людині, але не витісняє її з процесу торгівлі. Окрім того, все більшої популярності набуває особливий тип біржового програмного забезпечення, що заснований на базі машинного навчання. На основі штучного інтелекту можна робити індикатори, стратегії, торгові системи, торгові роботи, рекомендаційні системи. Він здатен знаходити закономірності, які недоступні сприйняттю людини, аналізувати великі такі об'єми даних, знаходити найскладніші взаємозв'язки між різними типами інформації.

- глобальна нестабільність і геополітичні ризики: Геополітичні конфлікти і торгові напруги між державами суттєво впливають на світовий ринок. Інвестори намагаються передбачити можливі наслідки цих ризиків, уникаючи купівлі активів тих компаній, що територіально розташовані у нестабільних регіонах.

- зростаюча роль регуляторів. Уряди і регулятори в різних країнах впливають на функціонування фінансових ринків своїми рішеннями і політиками.

Отже, незважаючи на фінансові кризи та геополітичну нестабільність біржовий ринок продовжує розвиватись. Стрімкий розвиток демонструють азійські країни, а також деякі країни із Латинської Америки, особливо Бразилія. Зберігається високий інтерес до компаній, що працюють в технологічних сферах та у сфері відновлювальної енергетики. Окрім того, зростає роль спеціального програмного забезпечення, в тому числі і на основі штучного інтелекту, при оцінюванні доцільності укладання угод на біржі. З огляду на наявну ситуацію та тенденції, що зберігаються, варто очікувати розширення біржового ринку і у майбутньому.

Перелік використаних джерел:

1. Ковальчук С. В., Дrajниці С. А., Карпенко В. Л. Світові тренди та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. Підприємництво і торгівля. 2018. Вип. 23.
2. Машлій Г., Сороківська О., Зяйлик М. Стан та тенденції розвитку біржової торгівлі на сучасному етапі. Соціально-економічні проблеми і держава. 2022. Вип. 2 (27). С. 72-84. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22mhbns.pdf>
3. Солодкий М.О., Яворська В.О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 31. С. 188-193.